

سه گانه تاریک شخصیت در افراد مجرم و غیر مجرم: خودشیفتگی، ماکیاولیسم و جامعه‌ستیزی

فرزانه میکائیلی منیع*^۱، مجتبی صالحی^۲، شاهپور احمدی خوبی^۳

۱. دانشیار روانشناسی تربیتی دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران. (نویسنده مسئول)
۲. دانشجوی دوره دکتری روانشناسی دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.
۳. دانشجوی دوره دکتری روانشناسی دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات اصفهان، اصفهان، ایران.

چکیده

مقدمه: از بین شخصیت‌های آزارنده و در عین حال غیر بیمارگون در حوزه روان‌شناسی می‌توان به سه گانه تاریک شخصیت (خودشیفتگی، ماکیاولیسم و جامعه‌ستیزی) اشاره کرد. هدف پژوهش حاضر در گام نخست معرفی موضوع سه گانه تاریک شخصیت به جامعه علمی روان‌شناسی و در گام دوم بررسی و مقایسه این صفات در افراد مجرم و غیرمجرم است.

روش: روش تحقیق از نوع علی-مقایسه‌ای بود. مطالعه روی ۸۵ نفر از زندانیان مرد زندان شهر ارومیه و ۸۵ نفر از افراد غیرمجرم از جمعیت عمومی ارومیه انجام شد. شرکت کنندگان بر اساس ویژگی‌های جمعیت‌شناختی با هم هم‌تا شدند. پرسشنامه محقق ساخته برای اطلاعات جمعیت‌شناختی، پرسشنامه شخصیت خودشیفته، پرسشنامه شخصیت ماکیاولیسم، مقیاس خودگزارشی پسیکوپاتی نسخه سوم، ابزارهای مورد استفاده در این پژوهش بودند. داده‌ها با استفاده از روش تحلیل واریانس چندمتغیره مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

نتایج: تحلیل داده‌ها نشان داد که تفاوت دو گروه در ویژگی‌های شخصیتی خودشیفتگی و ضد اجتماعی در سطح $p < 0/01$ و در صفت ماکیاولیسم در سطح $p < 0/05$ معنی‌دار است. بزرگ‌ترین تفاوت به ویژگی خودشیفتگی مربوط می‌شود ($p < 0/001$).

بحث و نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد که دو گروه در سه گانه تاریک شخصیتی با هم تفاوت معنی‌داری دارند. از این رو، شاید بتوان نتیجه گرفت در گروه مجرم صفات آزارنده اجتماعی (سه گانه تاریک) بالاتر از گروه مجرم است. با توجه به محدودیت شرکت کنندگان این مطالعه، پیشنهاد می‌شود تحقیق در گروه‌های بزرگ‌تر و نمونه زنان و در بافت‌های مختلف با جداسازی انواع جرائم صورت بگیرد.

کلیدواژه‌ها: سه گانه تاریک شخصیت، ضد اجتماعی، خودشیفتگی، ماکیاولیسم.

*Email: f.michaeli.manee@gmail.com

دوفصلنامه علمی - پژوهشی

روانشناسی بالینی و شخصیت

(دانشور رفتار)

دوره ۱۵، شماره ۱، پیاپی ۲۸
بهار و تابستان ۱۳۹۶
صص: ۱۱۳-۱۲۶

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۰۴/۲۴

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۱۰/۰۹

Biannual Journal of

Clinical Psychology & Personality

(Daneshvar-e-Raftar)

Vol. 15, No. 1, Serial 28

Spring & Summer
2017

pp.: 113-126

مقدمه

هستند [۱۲، ۱۳].

عارفی و لطیفیان [۱۴] نیز نشان دادند که همدلی گرم و کفایت اجتماعی در افراد با نمره ماکیاولیسمی بالا نسبت به افراد دیگر، پایین‌تر است. برخی پژوهشگران معتقدند ویژگی بنیادین افرادی با این صفت، آگاهی و استفاده از راهبردهای ارتباطی بین‌فردی است که به فرد امکان می‌دهد دیگران را فریب داده، استثمار نموده و دست‌کاری کند. از این منظر، ماکیاولیست‌های موفق کسانی هستند فاقد عاطفه بین‌شخصی در روابط با دیگران، فقدان نگرانی در مورد قواعد و اصول اخلاقی، نبود آسیب روان‌شناختی خاص و تعهد اندک ایدئولوژیکی [۱۵].

دیگر صفت شخصیتی سه‌گانه تاریک، خودشیفتگی (نارسیسم) است. این مفهوم از زمانی که در سال ۱۸۹۸ توسط الیس^{۱۱} معرفی شد، سازه محبوب روان‌شناسان بالینی، شخصیت و اجتماعی بوده است زیرا هم به رشد طبیعی انسان و هم کارکرد آسیب‌شناختی شخصیت [۱۶] و [۱۷] مربوط می‌شود. ظهور شکل زیربالینی این صفت حاصل تلاش‌های راسکین و هال^{۱۲} است. آن‌ها با تکیه بر نشانگان اختلال شخصیت خودشیفته در راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی^{۱۳} صفت مورد بحث را شکل داده و سنجهای برای اندازه‌گیری آن تدوین کردند [۳]. این ویژگی به تفاوت‌های فردی نسبتاً پایدار اشاره دارد که با تکبر، خودخواهی، خودبزرگ‌بینی^{۱۴}، عشق به خویشان و خودانگاره‌های متورم^{۱۵} مشخص می‌شود [۱۸]. علاوه بر این، خودمهم‌انگاری، خیال‌پردازی در مورد پیشرفت، نیاز شدید به دریافت تحسین علیرغم فقدان کارکرد اجتماعی و بین‌فردی مناسب، استثمار دیگران و نداشتن همدلی [۱۹]؛ لاف‌زنی، رفتار پرخاشگرانه با دیگران، بدزبانی [۲۰]؛ بی‌ثباتی هیجانی، مطلوبیت پایین و برونگرایی شدید از دیگر ویژگی‌های افراد خودشیفته است [۲۱].

صفت خودشیفتگی سه مؤلفه خویشان^{۱۶}، ارتباط‌های بین شخصی و راهبردهای خودتنظیمی را دربرمی‌گیرد. خویشان خودشیفته با مثبت بودن، احساس ویژه و منحصر به فرد بودن، خودبینی، حق به جانب بودن و میل به کسب احترام و قدرت مشخص می‌شود. ارتباط‌های بین‌شخصی خودشیفته‌وار دربرگیرنده سطوح پایین همدلی و صمیمیت هیجانی است. در این نوع ارتباط روابط سطحی وجود دارند

در سال‌های اخیر توجه زیادی به اشکال زیربالینی رفتارهای آزارنده اجتماعی در بین روان‌شناسان شده است [۱]. یکی از مفاهیم نسبتاً جدید در این حوزه سه‌گانه تاریک شخصیت^۱ است که با عنوان روان‌شناسی جیمز باند^۲ شناخته می‌شود [۲]. این ویژگی‌های شخصیتی که توسط پالپوس و ویلیامز [۳] معرفی و مفهوم‌سازی شده‌اند. عبارت‌اند از ماکیاولیسم^۴، خودشیفتگی^۵ و جامعه‌ستیزی^۶ که به دلیل داشتن ابعاد مشترکی مانند ماهیت اجتماعی نامطلوب، رفتارهایی با سنخ پدیداری^۶ مشابه، همبستگی درونی مثبت ابزارهای آن‌ها با هم [۴]، خودمحوری و فریبکاری [۵، ۶]، دورویی، سردی هیجانی^۷، پرخاشگری و خوداغراقی^۸ (برجسته کردن یا اغراق در توانایی‌های خود) [۷، ۸] در یک خوشه مفهومی قرار گرفته‌اند. سه‌گانه فوق‌گرفته از نظر اجتماعی ناپسند و نامطلوب بشمار می‌آیند ولی در حوزه عملکرد به‌نحوا قرار دارند. به عبارتی اشکال مختلف آن‌ها را می‌توان در جمعیت عادی مشاهده کرد [۳].

صفت شخصیت ماکیاولیسم توسط کریستی^۹ در سال ۱۹۷۰ بر اساس نوشته‌های سیاستمدار و نظریه‌پرداز ایتالیایی قرن شانزدهم میلادی، نیکولو ماکیاولی^{۱۰} درباره ویژگی‌های یک شه‌ربار موفق، ابداع شد [۷]. کریستی و گیس در سال ۱۹۷۰ با توجه به ویژگی‌های مورد نظر ماکیاولی چند ویژگی را برای این صفت شخصیتی مشخص کردند [۴]: (۱) باورهای سرد، انسان‌گریزانه، عیب‌جویانه، عمل‌گرایانه و غیراخلاقی؛ (۲) فقدان عاطفه و همدلی؛ (۳) برنامه‌ریزی بلندمدت راهبردی؛ (۴) انگیزه‌های سودجویانه (مثل پول، قدرت) و دنبال کردن اهداف شخصی؛ (۵) فریبکاری، استثمارگری، دورویی و گرایش‌های ضداجتماعی. علاوه بر این، افرادی با سطوح بالای ماکیاولیسم دارای ویژگی‌هایی مانند سلطه‌جویی، بدگمانی، نفوذناپذیری، کمال‌گرایی [۸]؛ اسناد ویژگی‌های منفی به دیگران [۹]؛ مهارت‌های همکاری اجتماعی ضعیف [۱۰]؛ درک اجتماعی و هیجانی اندک [۱۱]؛ صمیمیت تصنعی و برنامه‌ریزی شده، سعی در شرمسار کردن یا گناهکار جلوه دادن دیگران، انتخاب دوستانی که به‌راحتی بتوان آن‌ها را فریب داد،

¹ Dark Triad of personality

² James Bond psychology

³ Machiavellianism

⁴ Narcissism

⁵ Psychopathy

⁶ phenotypical

⁷ emotional coldness

⁸ self-promotion

⁹ Christie

¹⁰ Niccolò Machiavelli

¹¹ Ellis

¹² Raskin & Hall

¹³ Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders-I

¹⁴ grandiosity

¹⁵ inflated self-views

¹⁶ self

در کل، شخصیت جامعه‌ستیز مجموعه‌ای از صفات شخصیتی متهاجم و ناخوشایند و رفتارهای مخالف با هنجارهای جامعه را دربرمی‌گیرد [۲۸، ۲۹] که در چهار دسته قابل طبقه‌بندی هستند: (۱) تکانشگری، هیجان‌طلبی و رفتارهای غیرمسئولانه، (۲) رفتار پرنیرنگ و تقلب و به بازی گرفتن دیگران در روابط بین‌شخصی، (۳) بی‌رحمی و فقدان عاطفه و (۴) رفتارهای ضداجتماعی^{۱۰}. نتایج مطالعات مختلف نیز نشان داده‌اند این شخصیت با پرخاشگری آشکار و رابطه‌ای [۳۰]، مشکل در قضاوت اخلاقی و تشخیص درست و نادرست [۳۱]، قضاوت اخلاقی سودجویانه [۳۲]، مشکل در پذیرش مسئولیت اخلاقی اعمال [۳۳] و خشم انفجاری [۳۴] همبستگی دارد.

همواره بین نظریه‌پردازان مختلف درباره وجود یا عدم وجود این رگه‌های تاریک شخصیت اختلاف نظر وجود داشته است. گروهی بر این اعتقاد بوده‌اند که این سه صفت نمایانگر یک صفت واحد شخصیتی عام هستند [مانند ۲ و ۱۳] و نتوانسته‌اند شواهد کافی در خصوص وجود آن‌ها ارائه دهند [۳۵]. در مقابل برخی از پژوهشگران معتقدند این سازه‌ها علیرغم همپوشی در برخی وجوه و همبستگی با هم جدا بوده و وجود دارند [۳، ۳۶، ۳۷، ۳۸]. یکی از روش‌هایی که برای تأیید وجود این سه‌گانه تاریک شخصیتی می‌تواند بکار رود بررسی آن‌ها در نمونه‌های زندانی و مجرم است؛ اما به دلیل دشواری کار روی این گروه فقط یک مطالعه به این صورت انجام گرفته است. در یک مطالعه ووگن و همکاران [۳۹] این ویژگی‌ها را در دختران نوجوان بزهکار که جرمی مانند دزدی، سوء مصرف مواد و رفتار قانون‌شکنی بررسی کردند. نتایج حاصل نشان دادند که شخصیت جامعه‌ستیز، ماکیاولیسم و خودشیفتگی با وقوع انواع بزه به غیر از سوء مصرف مواد ارتباط داشته و می‌تواند آن‌ها را پیش‌بینی کند. ویژگی شخصیتی جامعه‌ستیز مکرراً در نمونه‌های درگیر با قانون مورد بررسی قرار گرفته است. در این راستا، نتایج مطالعات متعدد از قبیل [۴۰، ۴۱] نشان داده‌اند که فراوانی صفات مربوط به این ویژگی مانند سبک ارتباط بین‌شخصی فریبکارانه، حق به جانب بودن، همدلی اندک، نقص عاطفی و تکانشگری در گروه‌های زندانی و مجرم بیش از جمعیت غیرزندانی است. ضمن اینکه وجود صفات شخصیتی جامعه‌ستیز در نوجوانی پیش‌بینی‌کننده رفتارهای قانون‌شکنانه و ضداجتماعی در بزرگسالی است [۴۲].

در زمینه شخصیت خودشیفته نیز یافته‌های حاصل از بررسی‌های مختلف بیانگر وجود سطح بالاتری از این ویژگی در گروه زندانی و مجرم است [۴۳، ۴۴]. به‌عنوان مثال،

که می‌تواند طیف متنوعی از برانگیزاننده و درگیرکننده بودن تا استثمارگری و فریبکاری را شامل شوند. راهبردهای خودتنظیمی از این دست، برای حفظ خودانگاره‌های متورم بکار می‌روند. به‌عنوان نمونه، یک فرد خودشیفته همواره در پی کسب احترام، توجه و اعتبار به هر قیمتی است. روابط اجتماعی وی بیشتر حالت بازی‌های ارتباطی را دارند تا روابط انسانی باکیفیت [۲۲]. نتایج تحقیقات نشان داده‌اند این ویژگی با انتظارات انعطاف‌ناپذیر از خود و کمال‌گرایی [۸]، اختلال شخصیت مرزی، پارانوئید و منفی‌گرایی رابطه دارد [۲۳].

شخصیت جامعه‌ستیز یا سایکوپات، به‌عنوان ضلع سوم مثلث تاریک شخصیت، از دیرباز به‌عنوان یک نشانگان (سندرم) مورد علاقه و توجه متخصصان بالینی بوده و در سال‌های اخیر به‌عنوان یک سازه جالب در بین مردم عادی و در اشکال زیربالینی مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است. این مفهوم نخستین بار در سال ۱۹۴۱ توسط کلکلی^۱ در کتاب ماسک سلامت روانی^۲ معرفی شد [۲۴]؛ اما بررسی آن در حوزه شخصیت و در شکل زیربالینی عملاً توسط ری و ری^۳ در سال ۱۹۸۲ پایه‌ریزی شد [۲۵]. کلکلی اعتقاد داشت این گروه به‌راحتی قابل شناسایی نیستند، زیرا ماسکی بر چهره دارند که به آن‌ها امکان سازگاری با محیط را می‌دهد. کلکلی اعتقاد داشت ۱۶ ملاک هسته اصلی این سازه هستند که بنیاد ساخته شدن آزمون‌های سنجش این شخصیت قرار گرفته است [۲۴]. این ملاک‌ها بازنمایانگر ترکیبی از ابعاد ناسازگارانه رفتاری و شخصیتی با سازگاری روان‌شناختی مثبت است. آن‌ها در سه طبقه مجزا قابل دسته‌بندی هستند: سازگاری مثبت، کج‌روی رفتاری مزمن^۴ و کاستی‌های هیجانی-بین‌شخصی^۵ [۲۶].

شخصیت جامعه‌ستیز دارای دو شکل اولیه^۶ و ثانویه^۷ است. در شکل اولیه این شخصیت دارای نقص عاطفی ارثی^۸ است و با ویژگی‌هایی مانند خودخواهی، بی‌رحمی، فقدان عاطفه بین‌شخصی، جذابیت سطحی، ستمگری و استثمار دیگران مشخص می‌شود. در شکل ثانویه، که نتیجه عواملی مانند طرد یا بدرفتاری والدین است، فرد دچار آشفتگی عاطفی^۹ می‌باشد که با خصوصیات مثل سبک زندگی جامعه‌ستیز و خصومت همراه است [۲۷].

¹ Cleckley

² Mask of Sanity

³ Ray & Ray

⁴ chronic behavioural deviance

⁵ emotional-interpersonal deficits

⁶ primary Psychopathy

⁷ secondary Psychopathy

⁸ affective deficit(heritable)

⁹ affective disturbance

¹⁰ antisocial

فقط افرادی در پژوهش شرکت داده شدند که مرتکب جرائم عمومی مانند سرقت، زد و خورد، قتل و معاونت در آن، کلاهبرداری و جرائم مالی شده بودند. در پایان مطالعه ۸۵ آزمون تکمیل و در تحلیل‌ها مورد استفاده قرار گرفت. ۸۵ نفر از مردان مجرم زندان مرکزی ارومیه در سال ۱۳۹۲ با محدوده سنی ۵۰-۱۸ سال بودند که دوران محکومیت خود را سپری می‌کردند. همچنین ۸۵ نفر از افراد غیرمجرم از جمعیت عمومی ارومیه که سابقه محکومیت نداشته و از نظر متغیرهای جمعیت شناختی همچون سن، میزان تحصیلات، سطح اجتماعی، اقتصادی، شغل و وضعیت تأهل با گروه مجرمین هم‌تاسازی شده بودند، انتخاب شدند.

ابزارهای پژوهش

(۱) پرسشنامه محقق ساخته: این پرسشنامه برای دریافت اطلاعات دموگرافیکی مانند سن، جنس، سطح تحصیلات، شغل، وضعیت تأهل و نوع جرم طراحی شد.
(۲) پرسشنامه شخصیت خودشیفته^۲: این پرسشنامه نخستین ابزار خودسنجی برای سنجش ویژگی‌های خودشیفتگی بر اساس مفهوم‌سازی راهنمای آماری و تشخیصی اختلالات روانی از اختلال شخصیت خودشیفته است که فرم ۵۴ سؤالی و بعداً ۴۰ سؤالی آن توسط راسکین وهال طراحی شد. فرم ۱۶ سؤالی این آزمون که فرم موازی نسخه ۴۰ سؤالی است، توسط آمز^۳ و همکاران طراحی شد. مقیاس فوق یک سنجه تک‌بعدی می‌باشد. روایی صوری، پیش‌بین، افتراقی، محتوا و ثبات درونی [۰/۶۷] این مقیاس خوب و قابل قبول گزارش شده است [۴۹]. این آزمون دارای جفت گویه‌هایی است که پاسخ‌گو باید از بین گویه‌ها موردی را که بیشتر در خصوص وی صدق می‌کند را انتخاب نماید.

در ایران نیز محمدزاده [۵۰] این پرسشنامه را اعتبارسنجی کرده و ضریب پایایی بازآزمایی، ضریب همبستگی در پایایی تنصیفی و ضریب آلفای کرونباخ در سنجش همسانی درونی را به ترتیب ۰/۸۴، ۰/۷۴ و ۰/۷۹ گزارش نموده است.

(۳) پرسشنامه شخصیت ماکیاولیسم^۴: این مقیاس ۲۰ ماده‌ای را کریستی برای ارزیابی بزرگسالان ۱۸ تا ۶۵ ساله ساخته است. این ابزار معتبرترین و پراستفاده‌ترین وسیله سنجش ویژگی شخصیتی ماکیاولی بوده است [۵۱]. پرسشنامه شخصیتی ماکیاولیسم ۴ مؤلفه و یک نمره کل

مطالعه هپر و همکاران [۴۵] روی مردان جوان بزهدار زندانی و گروه مقایسه غیرزندانی نشان داد گروه نخست خصیصه‌هایی مانند حق به جانب بودن، ضعف در درک دیدگاه‌های دیگران و خودبینی بالا دارند که آن‌ها را از گروه دیگر جدا می‌کند. در زمینه مقایسه ماکیاولیسم در زندانیان و غیر زندانیان مطالعه‌ای یافت نشد اما به نظر می‌رسد این ویژگی بیشتر با جرائم یقه سفیدی^۱ ارتباط داشته باشد [۴۶]. منظور از این نوع جرائم، جرائم اقتصادی و مالی هستند که با استفاده از ترکیب کلاهبرداری، فریبکاری و تباری صورت گرفته، مواردی مانند جعل اسناد و سندسازی، پول‌شویی، اختلاس بانکی، رشاء و ارتشاء، فریب مالیاتی و امثالهم را دربرمی‌گیرند [۴۷].

همان‌طور که جاکوبویتز و ایگان [۳۶] نشان داده‌اند این سه‌گانه تاریخ شخصیت را در افراد غیرمجرم هم می‌توان مشاهده کرد. با این تفاوت که شدت و میزان این ویژگی‌ها در میان نمونه‌های زندانی بیشتر دیده می‌شود. پالاهنگ، وکیل‌زاده و دریس [۴۸] هم نشان دادند که فراوانی مشکلات شخصیتی به‌ویژه اختلالات شخصیتی در افراد مجرم بیشتر از افراد غیرمجرم است.

بر اساس آنچه گفته شد، به نظر می‌رسد وجود سه‌گانه تاریخ شخصیت در افراد زمینه را برای بروز رفتار مجرمانه و گرایش به آن افزایش می‌دهد، هر چند عامل علی قطعی بشمار نمی‌رود. با توجه به اینکه حوزه اخیر مبحثی جدید و پویا در شاخه روان‌شناسی شخصیت بشمار می‌رود، انجام پژوهش‌هایی از این دست می‌تواند فتح بایی برای گسترش آن در روان‌شناسی ایران باشد. از این‌رو هدف مطالعه حاضر در گام نخست معرفی موضوع به جامعه علمی روان‌شناسی و مروری بر ادبیات پژوهشی سه‌گانه تاریخ شخصیت و در گام دوم بررسی و مقایسه این صفات در افراد مجرم و غیرمجرم است.

روش

نوع پژوهش

نوع پژوهش، توصیفی از نوع علی - مقایسه‌ای بود.

آزمودنی

(الف) جامعه آماری: جامعه آماری این پژوهش را کلیه زندانیان مرد شهر ارومیه تشکیل می‌دادند.

(ب) نمونه پژوهش: شرکت‌کنندگان به شکل تصادفی ساده از بین افرادی که سواد بالای سوم راهنمایی داشتند و می‌توانستند مستقلاً به آزمون‌ها پاسخ دهند، انتخاب شدند.

² Narcissistic Personality Inventory (NPI)

³ Ames

⁴ Machiavellianism scale (MACH-IV)

¹ White-collar crime

۰/۷۴، بی‌پروایی (رفتار جامعه‌ستیزی) ۰/۹۱ و نمره کل ۰/۸۸ گزارش شده است [۵۷].

این آزمون در ایران توسط افخم ابراهیمی و همکاران [۵۵] ترجمه و استفاده شده است. آن‌ها ضریب پایایی آن در بازآزمایی ۰/۸۹ گزارش کرده‌اند. در مطالعه اخیر ضریب پایایی مقیاس خودگزارشی پسیکوپاتی با استفاده از آلفای کرونباخ سنجیده شد که مقدار به دست آمده در نمونه مجرم برای روابط بین‌شخصی ۰/۷۰، تکانشگری ۰/۶۲، بی‌رحمی ۰/۷۱، بی‌پروایی ۰/۸۳ و نمره کل ۰/۸۵ و در جمعیت غیرمجرم برای روابط بین شخصی ۰/۷۷، تکانشگری ۰/۶۹، بی‌رحمی ۰/۷۸، بی‌پروایی ۰/۸۸ و نمره کل ۰/۹۰ بود.

شیوه اجرای پژوهش

روش اجرا به این صورت بود که ابتدا روانشناسان و مددکاران زندان در زمینه اجرای پرسش‌نامه‌ها آموزش‌های لازم جهت همکاری در مطالعه را دریافت کردند. سپس رضایت کلیه افراد برای شرکت در مطالعه جلب شد و به آنان اطمینان داده شد که اطلاعات آن‌ها همگی محرمانه بوده و فقط کاربردی پژوهشی دارد.

شیوه تحلیل داده‌ها

اطلاعات جمع‌آوری شده با استفاده از نوشتار ۲۰ نرم‌افزار اس. پی. اس. و با استفاده از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی تحلیل گردید.

نتایج

یافته‌های پژوهش نشان دادند میانگین سنی مجرمین ۳۴/۴ سال (انحراف معیار ۵/۲۰) و غیر مجرمین ۳۳/۵ سال (انحراف معیار ۵/۶۵) است. در این بخش نخست اطلاعات توصیفی مربوط به متغیرهای مطالعه در گروه‌های شرکت‌کننده ارائه می‌شود.

جهت بررسی تفاوت سه‌گانه تاریک شخصیتی بین گروه‌ها از تحلیل واریانس چندگانه استفاده شد که در ادامه نتایج آن ارائه می‌شود. نتایج تمام آزمون‌های معنی‌داری مانوا نشان می‌دهد اثر متغیر گروه بر متغیرهای تاریک شخصیتی در سطح کمتر از ۰/۰۱ معنادار است. از این رو می‌توان نتیجه گرفت بین ویژگی‌های شخصیتی این دو گروه تفاوت معنی‌دار وجود دارد.

بررسی تفاوت‌های دو گروه نشان داد بین آن‌ها در صفات شخصیتی خودشیفتگی، ماکیاولیسم و پسیکوپاتی

دارد. مؤلفه‌های آن عبارت‌اند از: تاکتیک‌های بین‌فردی منفی، تاکتیک‌های بین‌فردی مثبت، دیدگاه بدبینانه درباره ذات بشر و دیدگاه خوش‌بینانه درباره ذات بشر [۷]. این مقیاس در یک پیوستار ۷ بخشی از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم پاسخ داده می‌شود. برخی از سؤال‌ها به شکل مستقیم و برخی به شکل معکوس نمره‌گذاری می‌شوند.

مطالعات متعدد از قبیل [۵۲، ۵۳، ۱۰، ۵۴] نشانگر پایایی و روایی مناسب این ابزار در نمونه‌های مختلف بوده‌اند. در ایران برای ارزیابی پایایی پرسش‌نامه شخصیت ماکیاولیسم، افخم ابراهیمی و همکاران [۵۵] این مقیاس را روی جمعیت عمومی اجرا کردند و میانگین پایایی آن با روش دو نیمه کردن ۰/۷۹ به دست آمد. به‌منظور ارزیابی روایی ماک، کریستی و همکاران [۵۴] اعتبار همگرا و متمایزکننده را با مقیاس‌های شخصیتی متعدد بررسی کردند و شواهد دال بر قابلیت متمایزکننده و تفاوت ساختاری این مقیاس با سایر مقیاس‌ها یافتند که اعتبار مقیاس مورد نظر را نشان می‌دهد. در مطالعه حاضر ضریب پایایی «ماک»^۱ با استفاده از آلفای کرونباخ سنجیده شد که مقدار به دست آمده در جمعیت مجرم ۰/۶۸ و در جمعیت غیرمجرم ۰/۷۱ بود. این مقادیر برای اهداف پژوهشی مناسب هستند.

۴) مقیاس خودگزارشی پسیکوپاتی نسخه سوم^۲:

نسخه اولیه این پرسش‌نامه توسط هیر تهیه شد. این پرسش‌نامه که دارای ۶۰ ماده است، ساختار اختلال شخصیت ضداجتماعی را ارزیابی می‌کند. این مقیاس همبستگی متوسط تا بالا با سایر مقیاس‌های این ویژگی مانند نسخه تجدید نظر شده فهرست واریسی پسیکوپاتی^۳ (۰/۵۴) و سیاهه شخصیتی ضداجتماعی^۴ (۰/۷۷) نشان داده است [۵۶].

سنجه فوق ۴ عامل ویژگی‌های بین‌شخصی (شامل نخوت و خودبینی، تسلط‌جویی و فریبکاری)، تکانشگری / بازدارندگی، بی‌پروایی و بی‌رحمی را می‌سنجد که دربرگیرنده وجوه بین‌فردی، عاطفی، سبک زندگی و ضداجتماعی شخصیت جامعه‌ستیز هستند [۲۹]. این مقیاس در یک پیوستار ۵ بخشی از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم جواب داده می‌شود. برخی از سؤال‌ها به شکل مستقیم و برخی به شکل معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. ضریب ثبات درونی (آلفای کرونباخ) برای روابط بین‌شخصی ۰/۷۶، تکانشگری (سبک زندگی) ۰/۶۷، بی‌رحمی (عاطفی)

^۱ MACH

^۲ Self-Report Psychopathy Scale [SRP-II]

^۳ Psychopathy Checklist-Revised (PCL-R)

^۴ Psychopathic Personality Inventory

تفاوت معنی‌دار وجود دارد. شخصیتی عامل دیدگاه خوش‌بینانه درباره ذات بشر بزرگ‌ترین تفاوت را به خود اختصاص داده است. صفت خودشیفتگی ($P < 0.0001$, $F = 94/51$) و نمره کل صفت پسیکوپاتی ($P < 0.0001$, $F = 20/70$) بزرگ‌ترین تفاوت‌ها را به خود اختصاص داده‌اند. از بین عوامل صفات

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی سه‌گانه تاریک شخصیت در گروه مجرم و غیر مجرم

متغیر	عامل مؤلفه	گروه	تعداد	حداقل نمره	حداکثر نمره	میانگین	انحراف معیار
خودشیفتگی		مجرم	۸۵	۱	۱۶	۱۰/۲۱	۲/۹۲
		غیرمجرم	۸۵	۱	۱۶	۵/۳۶	۳/۵۴
ماکیاولیسم	تاکتیک‌های بین فردی مثبت	مجرم	۸۵	۱۹	۴۰	۳۱/۸۵	۶/۳۴
	غیرمجرم	۸۵	۱۸	۴۲	۳۳/۷۶	۶/۲۶	
پسیکوپاتی	تاکتیک‌های بین فردی منفی	مجرم	۸۵	۹	۲۸	۱۸/۷۴	۴/۴۴
	غیرمجرم	۸۵	۵	۲۶	۱۶/۷۷	۴/۳۴	
پسیکوپاتی	دیدگاه خوش‌بینانه درباره ذات بشر	مجرم	۸۵	۸	۲۸	۱۶/۶۹	۴/۴۶
	غیرمجرم	۸۵	۸	۲۸	۱۹/۳۱	۴/۵۱	
پسیکوپاتی	دیدگاه بدبینانه درباره ذات بشر	مجرم	۸۵	۱۵	۴۲	۲۷/۸۲	۵/۲۸
	غیرمجرم	۸۵	۱۴	۳۷	۲۴/۲۲	۵/۹۱	
پسیکوپاتی	نمره کل	مجرم	۸۵	۶۴	۱۱۳	۹۳/۰۴	۱۲/۰۸
	غیرمجرم	۸۵	۲۹	۷۶	۴۹/۴۹	۹/۹۶	
پسیکوپاتی	روابط بین شخصی	مجرم	۸۵	۲۹	۶۹	۴۶/۱۵	۷/۱۰
	غیرمجرم	۸۵	۱۲	۳۷	۲۳/۳۸	۵/۱۷	
پسیکوپاتی	تکانشگری/بازداری زدایی	مجرم	۸۵	۱۱	۳۶	۲۰/۷۸	۶/۰۴
	غیرمجرم	۸۵	۱۰	۲۳	۱۴/۸۳	۳/۲۰	
پسیکوپاتی	بی‌رحمی	مجرم	۸۵	۸	۲۱	۱۳/۳۶	۳/۰۵
	غیرمجرم	۸۵	۶	۲۵	۱۵/۲۵	۴/۲۹	
پسیکوپاتی	بی‌پروایی	مجرم	۸۵	۵	۲۴	۱۳/۴۰	۳/۱۶
	غیرمجرم	۸۵	۷۶	۱۴۴	۱۰۲/۹۶	۱۳/۴۱	
پسیکوپاتی	نمره کل	مجرم	۸۵	۶۷	۱۲۴	۹۳/۶۹	۱۱/۶۳
	غیرمجرم	۸۵	۶۷	۱۲۴	۹۳/۶۹	۱۱/۶۳	

جدول ۲. نتایج آزمون‌های معنی‌داری مانووا برای اثر اصلی متغیر گروه

متغیر	آزمون	ارزش	F	درجه آزادی	خطای درجه آزادی	Sig.
گروه	پیلایی-بارتل	۰/۴۴	۱۲/۴۳	۱۰	۱۵۹	۰/۰۰۰
	لامبدای ویلکز	۰/۵۶	۱۲/۴۳	۱۰	۱۵۹	۰/۰۰۰
	هتلینگ-لالی	۰/۷۸	۱۲/۴۳	۱۰	۱۵۹	۰/۰۰۰
	بزرگ‌ترین ریشه روی	۰/۷۸	۱۲/۴۳	۱۰	۱۵۹	۰/۰۰۰

در جدول ۳ نتایج مربوط به اثرات بین گروهی ارائه شده است:

جدول ۳. نتایج تحلیل واریانس برای هر یک از عوامل و خرده مؤلفه‌های سه‌گانه تاریک شخصیت

منبع پراکندگی	متغیر وابسته	عامل‌ها	مجموع مجذورات	df	میانگین مجذورات	F	Sig.
گروه	ماکیاولیسم	خودشیفتگی	۱۰۰۳/۳۵	۱	۱۰۰۳/۳۵	۹۴/۵۱	۰/۰۰۰
		تاکتیک‌های بین فردی مثبت	۱۵۶/۲۸	۱	۱۵۶/۲۸	۳/۹۳	۰/۰۴
		تاکتیک‌های بین فردی منفی	۱۶۴/۰۵	۱	۱۶۴/۰۵	۸/۴۹	۰/۰۰۴
		دیدگاه خوش‌بینانه درباره ذات بشر	۲۹۲/۵۲	۱	۲۹۲/۵۲	۱۴/۵۰	۰/۰۰۰
		دیدگاه بدبینانه درباره ذات بشر	۱۵۴/۳۸	۱	۱۵۴/۳۸	۴/۷۵	۰/۰۳
	شخصیت جامعه‌ستیز	نمره کل	۵۴۰/۰۵	۱	۵۴۰/۰۵	۴/۴۰	۰/۰۳
		روابط بین شخصی	۴۷۴/۴۵	۱	۴۷۴/۴۵	۶/۵۲	۰/۰۱۲
		تکانشگری/بازداری زدایی	۲۸۷/۳۰	۱	۲۸۷/۳۰	۹/۰۸	۰/۰۰۳
		بی‌رحمی	۹۱/۹۱	۱	۹۱/۹۱	۹/۳۸	۰/۰۰۳
		بی‌پروایی	۱۲۳/۶۷	۱	۱۲۳/۶۷	۷/۷۴	۰/۰۰۶
نمره کل	۳۴۵۱/۵۱	۱	۳۴۵۱/۵۱	۲۰/۷۰	۰/۰۰۰		

جدول ۴. مقایسه زوجی گروه‌های مجرم و غیر مجرم صفات تاریک شخصیتی

متغیر	گروه	تفاوت میانگین	خطای استاندارد	سطح معناداری
خودشیفتگی	مجرم / غیر مجرم	۴/۸۵	۰/۵۰	۰/۰۰۰
تاکتیک‌های بین فردی مثبت	مجرم / غیر مجرم	-۱/۹۱	۰/۹۷	۰/۰۰۰
تاکتیک‌های بین فردی منفی	مجرم / غیر مجرم	۱/۹۶	۰/۶۷	۰/۰۰۰
دیدگاه خوش بینانه درباره ذات بشر	مجرم / غیر مجرم	-۲/۶۲	۰/۶۹	۰/۰۰۰
دیدگاه بدبینانه درباره ذات بشر	مجرم / غیر مجرم	۳/۰۶	۰/۹۱	۰/۰۰۲
نمره کل	مجرم / غیر مجرم	۳/۵۶	۱/۶۹	۰/۰۰۲
روابط بین شخصی	مجرم / غیر مجرم	۳/۳۴	۱/۳۰	۰/۰۰۱
تکانشگری/بازداری زدایی	مجرم / غیر مجرم	۲/۶۰	۰/۸۶	۰/۰۰۰
بی‌رحمی	مجرم / غیر مجرم	۱/۴۷	۰/۴۸	۰/۰۰۰
بی‌پروایی	مجرم / غیر مجرم	۱/۷۱	۰/۶۱	۰/۰۰۶
نمره کل	مجرم / غیر مجرم	۹/۰۱	۱/۹۸	۰/۰۰۰

داده‌های جدول ۱ حاکی از بالا بودن میانگین گروه مجرم است. مقایسه زوجی گروه‌های مطالعه نشان می‌دهد در تمام مؤلفه‌های سه‌گانه تاریک شخصیت بین گروه‌ها تفاوت معنی‌دار وجود و در تمام موارد گروه مجرم نمره بیشتری در کسب کرده‌اند. به عبارتی گروه مجرم نسبت به گروه دیگر بیشتر حائز صفات تاریک شخصیت است. میانگین صفت خودشیفتگی برای گروه مجرم ۱۰/۲۱ (انحراف معیار ۲/۹۲) و برای گروه غیرمجرم ۵/۳۶ (انحراف معیار ۳/۵۴) است که نشان می‌دهد افراد گروه نخست در قیاس با گروه دیگر خودشیفته‌تر هستند.

در صفت پسیکوپاتی و زیر مؤلفه‌های آن نیز گروه مجرم نمرات بالاتری گرفته‌اند. از بین مؤلفه‌های پسیکوپاتی بزرگ‌ترین تفاوت بین گروه‌ها به مؤلفه روابط بین‌شخصی مربوط می‌شود ($d=۳/۳۴$ و $P<۰/۰۰۰$) به این معنی که افراد مجرم در روابط اجتماعی و بین‌شخصی (میانگین ۴۹/۹ و انحراف معیار ۹/۱۹) رفتارهای آزارنده‌تر و نامطلوب‌تری در مقایسه با گروه غیرمجرم (میانگین ۴۶/۱۵ و انحراف معیار ۷/۸۰) دارند. از بین مؤلفه‌های صفت ماکیاولیسم بزرگ‌ترین تفاوت به مؤلفه دیدگاه بدبینانه درباره ذات بشر اختصاص دارد ($d=۳/۶۰$ و $P<۰/۰۰۱$) به عبارت دیگر، افراد مجرم و درگیر با قانون نسبت به نهاد و ذات بشر بدبین هستند (میانگین ۲۷/۸۲ و انحراف معیار ۵/۴۸) در حالی که افراد غیر مجرم بدبینی کمتری دارند (میانگین ۲۴/۹۱ و انحراف معیار ۵/۹۱).

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر مقایسه صفات تاریک شخصیت، یعنی ماکیاولیسم، جامعه‌ستیزی و خودشیفتگی، در افراد مجرم و غیر مجرم بود. نتایج این پژوهش نشان داد که بین دو گروه مجرم و غیر مجرم در هر سه صفت تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

در این راستا، مطالعات مختلف نشان داده‌اند اختلالات و صفات شخصیتی ناسالم در جمعیت زندانی و مجرم در مقایسه با جمعیت غیر مجرم بیشتر است [مانند ۴۳، ۵۸ و ۵۹]. علاوه بر این، پیلینگ و همکاران [۶۰] نیز در مطالعه خود دریافتند این سه صفت با رفتارهای نابهنجار و انحرافی گزارش شده توسط افراد همبستگی دارد. یافته‌های مطالعه بوگمان و همکاران [۶۱] نیز حاکی از وجود رابطه بین قلدری و زورگویی^۱ با این ویژگی‌ها بود. در تبیین این یافته می‌توان گفت، صفات سه‌گانه مورد بحث به‌عنوان صفات شخصیتی نامطلوب اجتماعی با ویژگی‌هایی مانند غیرقابل اعتماد بودن، فقدان همدلی، بی‌صدافتی، گرایش‌های ضداجتماعی [۴۲]، بدخواهی و کینه‌جویی اجتماعی [۶۲]، پرخاشگری [۳۲]، تکانشگری و خطرجویی [۶۳]، خودکنترلی پایین [۶۴]، سوء مصرف مواد و مصرف الکل [۶۲] همراه هستند که زمینه را برای گرایش فرد به رفتارهای نابهنجار اجتماعی یا درگیری با قانون فراهم می‌کند [۶۵]. برخی محققان معتقدند یکی از علل مهم این رفتارها و ویژگی‌ها ضعف سیستم بازداری رفتار است که مشخصه مشترک این سه ویژگی است [۶۶]. این افراد فاقد راهبردهای مؤثر و سازگارانه برای مقابله با تکانه‌ها می‌باشند که موجب می‌شود در موقعیت‌های فشارزا یا موقعیت‌هایی که فرد باید دست به انتخاب و تصمیم بزند به رفتارهایی متوسل گردد که در آن‌ها نفع دیگران و جامعه در نظر گرفته نشود و محور خواست و سود شخصی باشد [۶۷].

بررسی تفصیلی یافته‌های مطالعه نشان دادند گروه مجرم در مقایسه با گروه غیر مجرم خودشیفته‌تر هستند. این یافته با نتایج مطالعه بوشمن و بومیسستر [۶۸]، بری و همکاران [۶۹]، بلیکل و همکاران [۴۶] و میلر و همکاران [۳۷] همسوست.

^۱ bullying

به احتمال بیشتری در معرض گرایش و تمسک به رفتارهای خلاف قانون هستند [۷۶].

بررسی تفاوت‌های گروه مجرم و غیرمجرم در زیرمؤلفه‌های ماکیاولیسم حاکی از دیدگاه بدبینانه این گروه نسبت به ذات بشر است. بدبینی نسبت به دیگران موجب بی‌اعتمادی شده و اخلاقیات بین‌فردی را کمرنگ می‌کند، در نتیجه شخصی با این صفت به راحتی می‌تواند برای فریب و کنترل دیگران برنامه‌ریزی کند، بدون اینکه احساس شرم یا گناه داشته باشد [۲۳]. این طرز تفکر ارزشمندی انسان‌ها را زیر سؤال می‌برد و زمانی که با خودمحوری، استثمارگری و فریبکاری همراه گردد، زمینه را برای بروز جرم و آسیب رساندن به دیگران فراهم می‌کند. افراد دارای این صفت اعتقاد دارند دنیا و اطرافیان به شکل روشن و آشکار ضعیف، غیر قابل اعتماد، آسیب‌پذیر و متغیر هستند و هنگام انتخاب و تصمیم‌گیری بر بنیاد این اعتقاد عمل می‌کنند. این سبک فکری آن‌ها را به سوی تبعیض، خودمحوری و دنبال کردن اهداف شخصی سوق می‌دهد، چون به نظرشان در این بافت تنها افراد قوی هستند که استحقاق رسیدن به اهداف و خواست‌هایشان را دارند [۶۷]. بنابراین، مجاز به استفاده از دیگران برای رسیدن به اهداف خویش می‌باشند.

در همین زمینه، مطالعه جونز [۷۶] نشان داد این افراد از منابع مالی و داشته‌های خود برای ریسک و سرمایه‌گذاری استفاده نمی‌کنند بلکه از اموال و منابع دیگران بهره‌جویی می‌کنند؛ و به آنان صدمه می‌زنند. نتایج نشان دادند ماکیاولیست‌ها در روابط بین شخصی بیشتر از تاکتیک‌های منفی استفاده می‌کنند. این تاکتیک‌ها مواردی مانند فریب دادن دیگران، بهره‌کشی و استثمار، برنامه‌ریزی منظم و هوشمندانه برای رسیدن به اهداف شخصی و مراقبت از عزت نفس را دربرمی‌گیرد. این تاکتیک‌ها به فرد فرصت و امکان می‌دهد تا مرتکب بزه‌هایی شود که به راحتی و سریع قابل شناسایی نیستند [مانند اختلاس یا رشاء و ارتشاء]. در کل رفتارهای تجاری غیراخلاقی بیشتر در این گروه قابل مشاهده است.

افراد با صفت ماکیاولیستی به دلیل داشتن چشم‌انداز بلندمدت، حساسیت رشد یافته نسبت به نشانه‌های محیطی، دروغ‌گویی ماهرانه، توان چاپلوسی و خودشیرینی و کارکردهای اجرایی سالم در زندگی روزمره موفق هستند؛ زیرا زمانی دست به ارتکاب بزه و جرم می‌زنند که کمترین احتمال کشف آن می‌رود. این گروه شرکا، دوستان و همسر خود را به گونه‌ای کنترل و مدیریت می‌کنند که حداکثر سود برای منافع اهداف خودخواهانه‌شان به دست آید [۲۳، ۷۷، ۶]. افزون بر این، آن‌ها توانایی قابل توجهی در دست‌کاری

نتایج این تحقیقات که روی مجرمان یقه سفید انجام شد، نشان داده است این گروه که عموماً به رفتارهای غیرمولد در سازمان‌ها، اختلاس، عدم همکاری و کارشکنی در رسیدن به اهداف سازمان دست می‌زنند، دارای ویژگی‌های شخصیت خودشیفته هستند. آن‌ها احساس نیرومندی از حق به جانب بودن روان‌شناختی^۱ دارند، این احساس موجب کاهش توجه و درک آن‌ها از عدالت سازمانی می‌شود. چنین حالتی موجب می‌گردد فرد برای به دست آوردن منابع و فواید بیشتر از سیستم خود را محق دانسته و دست به انجام جرائم سازمانی زند [۲۲]. بری و همکاران [۷۰] در بررسی خود روی رابطه بین خودشیفتگی و بزهکاری در نوجوانان، دریافتند این ویژگی از پیش‌بینی کننده‌های رفتار نابهنجار، پرخاشگری و خلاف قانون است. ضمناً دانشجویان و دانش‌آموزانی با ویژگی خودشیفتگی بیشتر دست به تقلب، دزدی علمی و ادبی می‌زنند [۷۱] و [۷۲]. به نظر می‌رسد، فقدان احساس گناه، رشد اخلاقی ناپسند، نداشتن قواعد اخلاقی و خودبینی شدید افراد خودشیفته زمینه‌ساز گرایش آن‌ها به رفتارهای ناهنجاری است که به هر قیمت آنان را به هدف می‌رساند. علاوه بر این، نیاز شدید به کسب توجه و احترام دیگران در سایه کسب موفقیت هم ارضا می‌شود، از این رو خودشیفته‌ها حاضرند به هر روشی آن را به دست آورده و در نهایت احترام و توجه دیگران را به دست آورند. افزون بر این‌ها، احساس محق بودن و همدلی اندک یا فقدان آن نیز از دیگر علت‌های گرایش به جرم در افراد خودشیفته است. افرادی با این ویژگی‌ها ارزشی برای احساسات دیگران قائل نیستند و به همین سبب به خود اجازه می‌دهند که دست به کنترل و فریب زده و از دیگران برای نیل به مقصود استفاده کنند [۴۵].

یافته‌های حاصل حاکی از وجود سطح بالاتری از ماکیاولیسم و خرده مؤلفه‌های آن در گروه مجرم بود. در این حوزه مطالعه‌ای که مستقیماً به این موضوع پرداخته باشد یافت نشد؛ اما نتایج پژوهش‌ها نشان داده‌اند افرادی با این ویژگی شخصیتی بیشتر به تقلب، زورگویی، سوءاستفاده از دیگران در روابط شخصی و صمیمانه، فریب‌کاری و کلاهبرداری، جرائم مالی، بی‌اخلاقی و عدم توجه به هنجارها، تقلب و دزدی علمی، دروغ‌گویی و خودارتقای در فضاهای مجازی، پرخاشگری رابطه‌ای و خیانت در روابط و تعهدات بین‌فردی دست می‌زنند [۷۳، ۷۴، ۷۵، ۶، ۱۲]. ماکیاول‌ها دارای خصوصیتی مانند خونسردی، توان برنامه‌ریزی بلندمدت و ضعف بنیادین در رشد و استدلال اخلاقی بوده و

^۱ psychological entitlement

کردن، کنترل و به بازی گرفتن احساسات و هیجان‌های دیگران دارند، به همین سبب به غلط توسط دیگران جذاب و باهوش ارزیابی می‌شوند و در نهایت می‌توانند به راحتی در فعالیت‌های گروهی موفق شده و گروه را در راستای نفع شخصی هدایت نمایند. بر این اساس، ماکیاول‌ها دارای سطح بالایی از سازگاری در موقعیت‌های مختلف هستند [۷۸].

در صفت جامعه‌ستیزی و خرده مؤلفه‌های آن نیز بین دو گروه مجرم و غیرمجرم تفاوت وجود داشت. این یافته در مطالعات متعدد از قبیل [۴۰، ۷۹، ۴۱] تأیید شده است. در این راستا، نتایج تحقیقات نشان داده‌اند که این گروه بیشتر دست به پرخاشگری رابطه‌ای از طریق فریب دادن و سوءاستفاده از روابط بین فردی [۸۰]، دزدی و رفتارهای غیرقانونی [۳۹]، وارد کردن آسیب جسمی به دیگران و دیگرکشی [۸۱، ۸۲]، تقلب و سرقت علمی و ادبی [۶، ۷۴]، جرائم یقه سفیدی [۴۸]، تخلف و ارتکاب جرم در سنین پایین و تکرار جرم به صورت عود شونده [۸۳] و خودکشی [۸۴] می‌زنند. در تمام مؤلفه‌های جامعه‌ستیزی نیز گروه مجرم نمره بیشتری داشتند. همسو با این نتایج، شواهد پژوهشی حاکی از وجود تفاوت در ابعاد عاطفی، رفتاری، اجتماعی و شناختی بین افراد جامعه‌ستیز مجرم و غیرمجرم بوده‌اند. مجرمان از نظر عاطفی سرد بوده، بی‌پروا هستند، در روابط بین‌شخصی منفعت‌طلب، استثمارگر، تکانشگر و غیر تأملی هستند [۲۷، ۳۰، ۳۴].

در توجیه این تفاوت‌ها می‌توان به ویژگی‌های بنیادین این نوع صفت شخصیتی اشاره کرد. محققان از رویکردهای گوناگون به سبب‌شناسی جرم در افراد جامعه‌ستیز پرداخته‌اند. به عنوان مثال، مطالعات مبتنی بر رویکردهای زیست‌شناختی و عصب‌شناختی در مقایسه این گروه با گروه‌های غیرمجرم دریافته‌اند گروه مجرم در بخش‌هایی از مغز که به پردازش و تنظیم عواطف و رفتار عاطفی [مانند آمیگدالا و سیتم لیمبیک] اختصاص دارد، دچار کاستی و بدکارکردی هستند [۸۵، ۸۶]. علاوه بر این، جامعه‌ستیزها مشکلاتی در سیستم بازداری و فعال‌سازی رفتار و حساسیت به تنبیه و پاداش دارند که احتمالاً ناشی از مشکلات عصب‌شناختی است [۸۷].

دیدگاه‌های روان‌شناختی علت مشکلات رفتاری در افراد جامعه‌ستیز را ناشی از سازوکارهای روان‌شناختی می‌دانند. به عنوان مثال، فروید اعتقاد داشت دو علت اساسی برای جرم وجود دارد: خودمحوری بی‌حد و حصر و میل و فشار شدید برای تخریب. هر دو این ویژگی‌ها با عدم دلبستگی هیجانی به دیگران و فقدان عشق مشخص می‌شوند که در

سطح رفتاری با پرخاشگری بی‌رحمانه و خودشیفتگی ناهنجار بروز می‌کند. از این منظر، این افراد در درون‌سازی هنجارها و قوانین اخلاقی به دلیل فقدان دلبستگی، نقص در نقش‌گیری از والدین و سبک تربیتی سهل‌گیر یا آشفته-دوسوگرا با مشکل مواجه می‌شوند. از این‌رو، در آنان فراخودی تحول نیافته وجود دارد که قادر به کنترل و بازداری مؤثر رفتارهای ناهنجار نیست [۸۸]. بعلاوه، در بعد نیرومندی خود (ایگو)، این افراد در مقایسه با افراد عادی ضعیف‌تر و در بعد حساسیت هیجانی دارای حساسیت هیجانی بالاتری هستند که هر دو مورد نمایانگر تحول‌یافتگی کمتر خود در افراد جامعه‌ستیز می‌باشد. خود ضعیف همراه با هیجان‌پذیری بالا در این افراد موجب ایجاد برانگیختگی‌های شدید در مواجهه با محرک‌ها و ناتوانی در مهار آن‌ها می‌شود. طبق نظر کرنبرگ بدون یک خود خوب توحید یافته، فرد تعادل اندکی در بازداری‌های فراخود در برابر فوران‌های تصادفی برانگیختگی‌های نهاد که به وسیله شرایط بیرونی به راه انداخته می‌شوند، خواهد داشت؛ بنابراین این ضعف در خود منجر به ناتوانی در مهار برانگیختگی، عدم تنظیم هیجانی و زیر پا گذاشتن قوانین و هنجارهای اجتماعی در این افراد خواهد شد [۸۹]. در کل به نظر می‌رسد، رشد اخلاق و تعهد اخلاقی در مجرمان جامعه‌ستیز با کاستی‌هایی مواجه بوده و اخلاق مورد قبول این گروه منفعت‌طلبانه و در راستای اهداف شخصی است [۳۲، ۹۰]. از جمله این کاستی‌ها می‌توان به رشد طرح‌واره‌های ناسازگار همگام با رشد رگه‌های شخصیت در میان این گروه از افراد اشاره کرد که منجر به تحریف‌های شناختی، الگوهای خود آسیب‌رسان، سبک‌های مقابله‌ای ناسازگار جاودانه و نهایتاً رفتارهای پرخطر و یا سودجویانه در این افراد می‌گردد [۹۱]. چنانچه در مواجهه با تعارض بین نیازهای درونی و بیرونی، کوشش‌های شناختی فرد برای تحمل کردن، کاهش دادن یا به حداقل رساندن این تعارض‌ها در اثر استفاده از راهکارهای نامناسب حل مسئله، ناکارآمد باشد، فشار حاصل از تعارضات می‌تواند از عوامل مؤثر در روی آوردن فرد به بزهکاری باشد [۹۲]. در مجموع از این مطالعه می‌توان نتیجه گرفت، سه‌گانه تاریک شخصیت بیشتر در افراد مجرم و قانون‌گریز وجود دارد؛ بنابراین، یافته‌های حاضر تأییدی بر وجود ویژگی‌های شخصیتی آزارنده و نامطلوب اجتماعی است که وجود آن‌ها می‌تواند زمینه‌ساز گرایش فرد به رفتارهای ناهنجار، غیراخلاقی و غیرقانونی شود. به عبارتی، احتمال سه‌گانه مورد بحث از ویژگی‌هایی است که در نمونه‌های درگیر با قانون بیش از نمونه‌های دیگر قابل مشاهده است؛ اما باید توجه داشت

- 6- Jones, D.N., Wisser, D. (2014). Differential infidelity patterns among the Dark Triad.? J Pers Indiv Differ. Vol 57: pp 20-24.
- 7- Corral, S., Calvete, E. (2000). Machiavellianism: Dimensionality of the Mach IV and its Relation to Self-Monitoring in a Spanish Sample. J Psychol. vol 3: pp 3-13.
- 8- Sherry, S. B., Hewitt, P. L., Besser, A., Flett, G. L., Klein, C. (2006). Machiavellianism, trait perfectionism, and perfectionistic self-presentation. J Pers Indiv Differ. Vol 40: pp 829-839.
- 9- Hawley, P.H. (2006). Evolution and personality: A new look at Machiavellianism. New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- 10- Paal, T., ereczkei, T. (2007). Adult theory of mind, cooperation, Machiavellianism: The effect of mindreading on social relations. J Pers Indiv Differ. Vol 43: pp 541-551.
- 11- Barlow, A., Qualter, P., Stylianos, M. (2010). Relationship between Machiavellianism, emotional intelligence and theory of mind in children. J Pers Indiv Differ. Vol 48: pp 78-82.
- 12- Abell, L., Brewer, G. (2014). Machiavellianism, self-monitoring, self-promotion and relational aggression on Facebook. J Comput Hum Behav. Vol 36: pp 258-262.
- 13- Jonason, P.K., Schmitt, D.P. (2010). What have you done for me lately? Friendship-selection in the shadows of the Dark Triad traits. J Evol. Psychol. vol 10: pp 400-421.
- ۱۴- عارفی، مزگان؛ لطیفیان، مرتضی (۱۳۸۹). بررسی نقش همدلی و باورهای ماکیاولیستی در کفایت و عدم کفایت اجتماعی دانش آموزان نه تا دوازده ساله. مجله مطالعات آموزش و یادگیری، سال ۳، شماره ۱، صص ۸۲-۶۱.
- 15- Ali, F., Amorim, S., Chamorro-Premuzic, T. (2009). Empathy deficits and trait emotional intelligence in psychopathy and Machiavellianism. J Pers Indiv Differ. Vol 47: pp 758-762.
- 16- Zeigler-Hill, V., Myers, E.M., Clark, C.B. (2010). Narcissism and self-esteem reactivity: The role of negative achievement events. J Res pers. vol 44: pp 285-292.

وجود این ویژگی‌ها لزوماً به معنی رفتارهای مخالف با قانون و ارتکاب جرم نیست، بلکه وجود این صفات فرد را در بافت فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی مناسب بیشتر مستعد انجام بزه می‌سازد. نکته مهم در خصوص سه‌گانه فوق این است که ویژگی شخصیتی جامعه‌ستیز بدون توجه به بافت اقتصادی و فرهنگی افراد با وقوع بزه و جرم رابطه معنی‌دار دارد. از این‌رو، لازم است در بررسی‌ها و تدوین برنامه‌های پیشگیرانه و بازپروری مورد توجه ویژه قرار گیرد [۴۱].

با توجه به انجام این مطالعه در نمونه مردان پیشنهاد می‌گردد، تحقیق در گروه‌های بزرگ‌تر و نمونه زنان و در بافت‌های مختلف تکرار شود. جداسازی انواع جرائم و بررسی سه‌گانه تاریک به تفکیک در آن‌ها، یکی دیگر از پیشنهادها برای تحقیق برای مطالعات آتی است. علاوه بر این، به نظر می‌رسد لازم است ابزارهای متنوع موجود در این حوزه به جامعه علمی روان‌شناسی ایران معرفی و اعتباریابی شوند تا در مؤسسات اصلاح و تربیت و کانون‌های بازپروری برای کمک مؤثر مورد استفاده قرار گیرند.

تقدیر و تشکر

بدین‌وسیله از کلیه روان‌شناسان، مددکاران و زندانیان زندان ارومیه که در این مطالعه همکاری داشتند تقدیر و تشکر به عمل می‌آید.

منابع

- 1- Veselka, L., Giammarco, E. A., Vernon, P. A. (2014). The Dark Triad and the seven deadly sins. J Pers indiv Differ. Vol. 67: pp 75-80.
- 2- Jonason, P. K., Webster, G. W., Schmitt, D. P. (2009). The Dark Triad: Facilitating short-term mating in men. J Personality. Vol 23: pp 5-18.
- 3- Paulhus, D. L., Williams, K. M. (2002). The Dark Triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. J Res Pers. vol 36: pp 556-563.
- 4- Rauthmann, J.F. (2012). Towards multifaceted Machiavellianism: Content, factorial, and construct validity of a German Machiavellianism Scale. J Pers Indiv Differ. Vol 52: pp 45-351.
- 5- Rauthmann, J.F., Kolar, G. P. (2013). Positioning the Dark Triad in the interpersonal circumplex: The friendly-dominant narcissist, hostile-submissive Machiavellian, and hostile-dominant psychopath? J Pers Indiv Differ. Vol 54: pp 622-627.

- 29- Williams, K.M., Paulhus, D.L., Hare, R.D. (2007). Capturing the four-factor structure of psychopathy in college students via self-report. *J Pers assess.* Vol 88: pp 205-219.
- 30- Schmeelk, K.M., Sylvers, P., Lilienfeld, S.O. (2008). Trait correlates of relational aggression in a nonclinical sample: DSM-IV personality disorders and psychopathy. *J Pers disord.* Vol 22: pp 269-283.
- 31- Mikhail, J. (2007). Universal moral grammar: Theory, evidence and the future. *J Trends cogn sci.* vol 11: pp 143-152.
- 32- Gao, Y., Tang, S. (2013). Psychopathic personality and utilitarian moral judgment in college students. *J Crim just.* Vol 41: pp 342-349.
- 33- Glannon, W. (2008). Moral Responsibility and the Psychopath. *J Neuroethics.* Vol 1: pp 158-166.
- 34- Pickersgill, M. (2011). Promising' Therapies: Neuroscience, Clinical Practice, And the Treatment of Psychopathy. *J Sociol health ill.* Vol 33: pp 448-464.
- 35- Douglas, D., Bore, M., Munro, D. (2012). Distinguishing the Dark Triad: Evidence from the Five-Factor Model and the Hogan Development Survey. *J Psychology.* Vol 3: pp 237-242.
- 36- Jakobwitz, E., Egan, V. (2006). The dark triad and normal personality traits. *J Pers indiv differ.* Vol 40: pp 331-339.
- 37- Miller, J.D., Dir, A., Gentile, B., Wilson, L., Pryor, L.R., Campbell, W.K. (2010). Searching for a vulnerable dark triad: Comparing factor 2 psychopathy, vulnerable narcissism, and borderline personality disorder. *J PERS.* vol 78: pp 1529-1564.
- 38- Rauthmann, J. F. (2011). Acquisitive or protective self-presentation of dark personalities? Associations among the dark triad and self-monitoring. *J pers indiv differ.* Vol 51: pp 502-508.
- 39- Vaughn, M.G., Newhill, C.E., DeLisi, M., Beaver, K.M., Howard, M.O. (2008). Investigation of Psychopathic Features among Delinquent Girls: Violence, Theft, and Drug Abuse. *Yvjj.* Vol 6: pp 240-255.
- 40- Porter, S., Porter, S. (2007) Psychopathy and violent crime. Mahwah: Lawrence Erlbaum.
- 17- Luchner, A.F., Houston, J.M., Walker, C., Houston, A.M. (2011). Exploring the relationship between two forms of narcissism and competitiveness. *J Pers Individ Differ.* Vol 51: pp 779-782.
- 18- Morf, C.C., Rhodewalt, F. (2001). Unraveling the paradoxes of Narcissism: A dynamic self-regulatory processing model. *J Psychol Inq.* vol 12: pp 177-196.
- 19- MacLaren, V.V., Best, L.A. (2013). Disagreeable narcissism mediates an effect of BAS on addictive behaviors. *J Pers Individ Differ.* Vol 55: pp 101-105.
- 20- Adams, J.M., Florell, D., Burton, K.A., Hart, W. (2014). Why do narcissists disregard social-etiquette norms? A test of two explanations for why narcissism relates to offensive-language use. *J Pers Individ Differ.* Vol 58: pp 26-30.
- 21- Egan, V., Chanb, S., Shorterc, G.W. (2014). The Dark Triad, happiness and subjective well-being. *J Pers Individ Differ.* Vol 67: pp 17-22.
- 22- Campbell, W.K, Hoffman, B.J., (2011) Campbell SM, archisio G. Narcissism in organizational contexts. *J Hum resour manage r.* vol 21: pp 268-284.
- 23- McHoskey, J. (2011). Machiavellianism and personality dysfunction. *J Pers Individ Differ.* Vol 31: pp 791-798.
- 24- Hare, R.D. (2007). *Forty Years Aren't Enough: Recollections, Prognostications, and Random Musings.* Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- 25- Furnham, A., Richards, S.C., Paulhus, D.L. (2013). The Dark Triad of Personality: A 10 Year Review. *J Soc pers psycho compass.* Vol 7: 199-216.
- 26- Patrick, C.J. (2006). *Back to the future: Cleckley as a guide to the next generation of psychopathy research.* London: Guilford Press.
- 27- Skeem, J., Johansson, P., Andershed, H., Kerr, M., Louden, J.E. (2007). Two Subtypes of Psychopathic Violent Offenders That Parallel Primary and Secondary Variants. *J Abnorm psychol.* vol 116: pp 395-409.
- 28- Hare, R.D. (2003). *The Hare Psychopathy Checklist - Revised [PCL-R].* Toronto, Ontario: Multi-Health Systems.

- 52- Fehr, B., Samson, D., Paulhus, D. (1992) the construct of Machiavellianism: Twenty years later. In C. Spielberger & J. Butcher [Eds.], *Advances in Personality Assessment* Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- 53- Gunnthorsdottir, A., McCabe, K., Smith, V. (2002). Using the Machiavellianism instrument to predict trustworthiness in a bargaining game. *J econ psychol.* Vol 23: pp 49-66.
- 54- Lang, A., Brikas, B. (2014). Machiavellianism and perceived family functioning in adolescence. *J pers indiv differ.* vol 63: pp 69-74.
- ۵۵- افخم ابراهیمی، عزیزه؛ بیرشک، بهروز؛ مکنون، ناهید (۱۳۸۷). شیوه‌های دلبستگی و ارتباط آن با مدل‌های خود و دیگران و صفات شخصیتی دانشجویان دانشکده‌های مختلف دانشگاه علوم پزشکی. *مجله تازه‌های علوم شناختی*، سال ۱۰، شماره ۳، صص ۳۴-۴۴.
- 56- Williams, K.M., Paulhus, D.L. (2004). Factor structure of the self-report psychopathy scale [SRP-II] in non-forensic samples. *J pers indiv differ.* Vol 37: pp 765-778.
- 57- Williams, K.M., Nathanson, C., Paulhus, D.L. (2003). Structure and validity of the self-report psychopathy scale-III in normal populations. Poster presented at the 111th annual convention of the American Psychological Association, Toronto, Ontario, Canada.
- 58- Howard, R.C., Huband, N., Duggan, C., Mannion, A. (2008) Exploring the link between personality disorder and criminality in a community sample. *J Pers Disord.* Vol 22: pp 589-603.
- 59- Esbec, E., Echebur, A.E. (2010). Violence and personality disorders: clinical and forensic implications. *J Actas ESP Psiquiatr.* Vol 38: pp 249-261.
- 60- Pailing, A., Boon, J., Egan, V. (2014). Personality, the Dark Triad and violence. *J pers indiv differ.* Vol 67: pp 81-86.
- 61- Baughman, H.M., Dearing, S., Giammarco, E., Vernon, P.A. (2012). Relationships between bullying behaviours and the dark triad: A study with adults. *J Pers indiv differ.* Vol 52: pp 571-575.
- 62- Stead, R., Fekken, G.C., Kay, A., McDermott, K. (2012). Conceptualizing the Dark Triad of personality: Links to Social Symptomatology. *J Pers indiv differ.* Vol 53: pp 1023-1028.
- 41- Castellana, Gustavo, B., Barros Daniel, M. Serafim A.P., Busatto F. G. (2014). Psychopathic traits in young offenders vs. non-offenders in similar socioeconomic condition. *Rev. Bras. Psiquiatr.*
- 42- Salekin, R.T, Frick, P.J. (2005). Psychopathy in children and adolescents: The need for a developmental perspective. *J abnorm child psych.* vol 33: pp 403-409.
- 43- Stone, M.H. (2007). Violent crimes and their relationship to personality disorders. *J Psychol health.* Vol 1: pp 138-153.
- 44- Netland, J.D, Miner, M.H. (2012). Psychopathy traits and parental dysfunction in sexual offending and general delinquent adolescent males. *J sex aggress.* Vol 18: pp 4-22.
- 45- Hepper, E.G., Hart, C.M., Meek, R., Cisek, C.Z., Sedikides, C. (2014) Narcissism and empathy in young offenders and non-offenders. *J Eur j personality.* Vol 28: pp 201-210.
- 46- Blickle, G., Schlegel, A., Fassbender, P., Klein, U. (2006). Some Personality Correlates of Business White-Collar Crime. *J Appl psychol.* Vol 55: pp 220-233.
- 47- Ragatz, L.L., Fremouw, W., Baker, E. (2012). The psychological profile of white-collar offenders: Demographics, Criminal Thinking, Psychopathic Traits, and Psychopathology. *J Crim justice behav.* Vol 39: pp 978-997.
- ۴۸- پالاهنگ، حسن؛ وکیل زاده، سید بهاء‌الدین؛ دریس، فاطمه (۱۳۸۱). بررسی فراوانی اختلال‌های شخصیت در مجرمین مرد زندانی در زندان شهرکرد (۱۳۸۰-۱۳۷۹). *مجله اندیشه و رفتار*، سال ۸، شماره ۳، صص ۶۴-۵۷.
- 49- Ames, D.R., Rose, P., Anderson, C.P. (2006). The NPI-16 as a short measure of narcissism. *J res pers.* vol 40: pp 440-450.
- 50- Mohammadzadeh, A. (2010). Validation narcissistic personality questionnaire [NPI] of the Persian community. *J Fundamentals of Mental Health.* Vol 177: pp 14-187.
- 51- O'Connor, P.J., Athota, V.S. (2013). The intervening role of Agreeableness in the relationship between Trait Emotional Intelligence and Machiavellianism: Reassessing the potential dark side of EI. *J Pers indiv differ.* Vol 55: pp 750-754.

- vol 31: pp 97-122.
- 75- Wowra, S.A. (2007). Academic Dishonesty. *J Ethics behav.* Vol 17: pp 211–214.
- 76- Jones, D.N. (2013). What's mine is mine and what's yours is mine: The Dark Triad and gambling with your neighbor's money. *J Res pers.* vol 47: pp 563–571.
- 77- Williams, K.M., Nathanson, C., Paulhus, D.L. (2010). Identifying and profiling scholastic cheaters: Their personality, cognitive ability, and motivation. *J Exp pathol.* Vol 16: pp 293–307.
- 78- Lyons, M.T., Aitken, S.J. (2008) Machiavellianism in strangers affects cooperation. *J Evol psycho.* Vol: pp 173-185.
- 79- Blonigen, S.S., Patrick, C.J., Douglas, K. (2010). Multimethod assessment of psychopathy in relation to factors of internalizing and externalizing from the Personality Assessment Inventory: The impact of method variance and suppressor effects. *J Psychol assessment.* Vol 22: pp 96-107.
- 80- Czar, A.K., Dahlen, E.R., Bullock, E.E., Nicholson, B.C. (2011). Psychopathic personality traits in relational aggression among young adults. *J Aggressive behav.* Vol 37: pp 207-214.
- 81- Woodworth, M., Porter, S. (2002). In cold blood: Characteristics of criminal homicides as a function of psychopathy. *J Abnorm psychol.* vol 111: pp 436-445.
- 82- Hakkanen-Nyholm, H., Hare, R.D. (2009). Psychopathy, Homicide, and the Courts: Working the System. *J Crim justice behav.* Vol 36: pp 761-777.
- 83- Pechorro, P., Barroso, R., Maroco, J., Vieira, R.X., Gonçalves, R.A. (2014). Psychometric Properties of the Psychopathy Checklist: Youth Version among Portuguese Juvenile Delinquents. *J Int j offender ther comp criminol.* Vol 36: pp 1-16.
- 84- Negredo, L., Melis, F., Herrero, O. (2013). Psychopathy and suicidal behaviour in a sample of mentally disordered offenders. *J Rev ESP sanid penit.* Vol 15: pp 3-7.
- 85- Blair, R.R., Mitchell, D.V., Peschardt, K.S., Colledge, E.E., Leonard, R.A., Shine, J.H. (2004). Reduced sensitivity to others' fearful expressions in psychopathic individuals. *J Pers indiv differ.* Vol 37: pp 1111-1122.
- 63- Crysel, L.C., Crosier, B.C, Webster, G.D. (2013) The Dark Triad and risk behavior. *J pers indiv differ.* Vol 54: pp 35–40.
- 64- Kaplan, S.G., Cornell, D.G. (2004). Psychopathy and ADHD in Adolescent Male Offenders. *YVJJ.* Vol 2: pp 148-160.
- 65- Jonason, P.K., Webster, G.V. (2012). A protean approach to social influence: Dark Triad personalities and social influence tactics. *J Pers indiv differ.* Vol 52: pp 521–526.
- 66- Jones, D.N., Paulhus, D.L. (2011). Differentiating the Dark Triad within the interpersonal circumplex. New York: Wiley.
- 67- Jones, D.N., Paulhus, D.L. (2011). The role of impulsivity in the Dark Triad of personality. *J Pers indiv differ.* Vol 51: pp 679–682.
- 68- Bushman, B.J., Baumeister, R.F. (1998). Threatened egotism, narcissism, self-esteem, and direct and displaced aggression: Does self-love or self-hate lead to violence? *J Personality and Social Psychology.* Vol 75: pp 219–229.
- 69- Barry, C.T., Frick, P.J, Killian, A.I. (2003). The relation of narcissism and self-esteem to conduct problems in children: A preliminary investigation. *J Clin child adoles psychol.* vol 32: pp 139–152.
- 70- Barry, C.T., Grafeman, S.J., Adler, K.K., Pickard, J.D. (2007). The relations among narcissism, self-esteem, and delinquency in a sample of at-risk adolescents. *J Adolescence.* Vol 30: pp 933–942.
- 71- DeAndrea, D.C., Carpenter, C., Shulman, H.C., Levine, T.R. (2009) the relationship between cheating behavior and sensation-seeking. *J Pers indiv differ.* Vol 47: pp 944-947.
- 72- Brunell, A.B., Staatsa, S., Barden, J., Hupp, J.M. (2011). Narcissism and academic dishonesty: The exhibitionism dimension and the lack of guilt. *J Pers indiv differ.* Vol 50: pp 323–328.
- 73- Andreou, e. (2004). Bully/victim problems and their association with Machiavellianism and self-efficacy in Greek primary school children. *J Educ Psychol.* vol 74: pp 297-309.
- 74- Nathanson, C., Paulhus, D., Williams, K.M. (2006). Predictors of a behavioral measure of scholastic cheating: Personality and competence but not demographics. *J contemp educ psychol.*

- 86- Wilson, K., Juodis, M., Porter, S. (2011). Fear and Loathing in Psychopaths: a Meta-Analytic Investigation of the Facial Affect Recognition Deficit. *J Crim justice behav.* Vol 38: pp 659-668.
- 87- Baskin-Sommer, S.R., Wallace, J.F., MacCoon, D.J., Curtin, J.J., Newman, J.P. (2010). Clarifying the factors that undermine behavioral inhibition system functioning in psychopathy. *J Pers disord.* Vol 1: pp 203-217.
- 88- Meloy, R.G., Shiva, A. (2006). *A Psychoanalytic View of the Psychopath.* Chichester: UK.
- 89- Hadineghad, H. (2006). Development of self and personality disorders: a comparison of two groups of prisoners and non-prisoners. *J Iranian psychology.* Vol 177: pp 14-187.
- 90- Young, L., Koenigs, M., Kruepke, M., Newman, J.P. (2012) Psychopathy increases perceived moral permissibility of accidents. *J Abnorm psychol.* vol 121: pp 659-667.

۹۱- احمدی، نسرین؛ قریشی راد، فخرالسادات (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین طرح‌واره‌های ناسازگار و سبک‌های فرزندپروری در افراد دارای رگه‌های اختلال شخصیت دسته ب. *روان‌شناسی بالینی و شخصیت*، سال ۲۱، شماره ۱۰، صص ۸۷-۹۸.

۹۲- علیلو، مجید محمود؛ اسمعلی، احمد؛ واحدی، حسین؛ رضایی، رسول (۱۳۸۷). بررسی ارتباط بین ویژگی‌های شخصیتی (اختلالات شخصیت) و سبک‌های حل مسئله در زندانیان مجرم. *روان‌شناسی بالینی و شخصیت*، سال ۱۶، شماره ۳۴، صص ۶۹-۶۱.